

ДЕГТЯРЬОВ С.І.,
РАГУШНИЙ О.

ПОЛІЦЕЙСЬКІ ФУНКЦІЇ ВОЄВОД СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст.

Із заселенням Слобідської України, з появою тут населених пунктів у середині XVII ст. з'являються і перші органи управління. Вже у 50-х роках XVII ст. на цих територіях з'явилися царські воєводи, яким, окрім адміністративних та інших функцій, були передані функції карного розшуку і розслідування кримінальних справ на місцях. Але, якщо жителі якогось повіту просили про це, для розслідування злочину туди направляли сищика. У підпорядкуванні кожного воєводи була так звана *“приказна ізба”*. Найвищим органом над воєводами був Розрядний приказ у Москві. На землях нинішньої Сумщини теж була поширена влада воєвод. Зокрема існувала Сумська приказна ізба.

Воєводи розглядали справи про грабежі, бійки, втечі селян та робітних людей тощо. Велика кількість таких справ припадає на 1670-1671 рр. - час селянської війни під проводом С.Разіна та розповсюдження на території східноукраїнських земель повстання І.Дзиковського. Наприклад, деякі кролевчани під керівництвом К.Данилова брали участь у війні Степана Разіна та у взятті міст Саратова й Самари, а вже у грудні 1670 р. Данилова було закатовано у Москві.

Що ж стосується повстання Дзиковського, то його було придушено, а основними ліквідаторами його стали саме воєводи, які спиралися на стрільців, рейтар, козаків з Гетьманщини, яких прислав гетьман Д.Многогрішний, а також на козаків Харківського та Сумського полків. Тут слід зазначити, що повстанці часто виступали проти різного роду гноблень, на захист своїх прав тощо. Але царський уряд розглядав такі виступи як тяжкі злочини проти держави (Слободжанщина тоді вважалася окраїною Московської держави).

На Слободжанщині діяв полково-козацький адміністративний устрій, але воєводи тут спиралися на діючі законодавчі акти Російської держави, які були досить різноманітними і часто суперечили один одному. Це, в свою чергу, приводило до управління

за принципом *“як бог надоумить”*. Фактично кожна справу можна було вирішити з неоднаковим результатом, який залежав від волі воєводи. А досить часто й самі воєводи виявлялися порушниками та утискувачами прав і свобод. Про це свідчить, наприклад, грамота з Путивльського Преображенського собору. Цей документ розповідає про те, що ігумена Путивльського Духова Дівочого Монастиря у 1697 р. скаржилася Петру I на Путивльського воєводу Клокачова, який не виконував накази самого царя та чинив ігумені *“обиды, налоги и разорения”*.

Окрім приказних ізб, виконувати поліцейські функції воєводам допомагали так звані об'їжджі голови, *“решеточные”* прикажчики, земські ярижки, стрільці, рейтари, драгуни тощо. Як видно, ці функції були досить сильно розпоршені між різними виконавцями, а це приводило до різного роду зловживань з їхнього боку, несправедливого та неякісного вирішення багатьох справ. А з кінця XVII ст. діяльність воєвод і приказних ізб починає дублюватися канцеляріями п'яти Слобідських полків (у тому числі Сумського та Охтирського).